

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

GRAFİK VE FOTOĞRAF

TÜRK GRAFİK SANATI TARİHİ
211GS0127

Ankara, 2012

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. CUMHURİYET ÖNCESİ GRAFİK SANATI GELİŞİMİ	3
UYGULAMA FAALİYETİ	7
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	8
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	9
2. CUMHURİYET SONRASI GRAFİK	9
UYGULAMA FAALİYETİ	20
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	21
MODÜL DEĞERLENDİRME	22
CEVAP ANAHTARLARI	23
KAYNAKÇA	24

AÇIKLAMALAR

KOD	211GS0127
ALAN	Grafik ve Fotoğraf
DAL/MESLEK	GRAFİK
MODÜLÜN ADI	Türk Grafik Sanatı Tarihi
MODÜLÜN TANIMI	Türk grafik sanatı tarihinin temel kavramlarının verildiği, tarihsel gelişiminin, akımlarının ve eserlerin incelemesinin sağlandığı bir öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Bu modülün ön koşulu yoktur.
YETERLİK	Türk grafik sanatı tarihini incelemek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modülle, uygun ortam sağlandığında Türk grafik sanatı tarihini dönemlere göre ayırarak eserleri inceleyebileceksiniz. Amaçlar <ol style="list-style-type: none"> 1. Cumhuriyet öncesi grafik tasarım eserlerini inceleyerek döneme ait eserlerin çözümlemesini yapabileceksiniz. 2. Cumhuriyet sonrası grafik tasarım eserlerini inceleyerek döneme ait eserlerin çözümlemesini yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Grafik, atölye ve laboratuvarları Donanım: Bilgisayar,projeksiyon,kalem,kağıt,atölye ortamı.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Tarih, her zaman ve her alanda olduğu gibi bu günü değerlendirebilmek için geçmişî görmek ve tanımak konusunda bize yardımcı olur. Tanımak, incelemek istediğimiz konu ne olursa olsun, tarih içerisindeki serüvenine bakmak yeterlidir.

Türk grafik sanatını doğru analiz edebilmek için, dünya grafik sanatı ile ilişkilendirerek incelenmesi gerekir.

Tanzimat dönemi ile başlayıp günümüze kadar gelişerek devam eden bu serüven, ülkemizin siyasi ve ekonomik kararları ile ilişkili olduğunu göreceksiniz. Türk grafik tarihini, ilişkide bulunulan farklı ülkelerle kurulan toplumsal ve kültürel iletişimin biçimlendirdiğini, etkilediğini kolaylıkla göreceksiniz. Bir zamanlar sadece gazete ilanlarıyla başlayan ve varlığını sürdüren grafik sanatımız, geç de olsa bilgisayar teknolojisiyle tanışmıştır.

Bu modül ile, Osmanlı dönemi toplumsal düşünce yapısının, batı ile gelişen ilişkilerin, cumhuriyetin kurulmasıyla değişen toplumsal düzenin, çok partili siyasi hayatın, toplumun eğitim ve kültür düzeyinin, baskı tekniklerinin, çeşitlenerek artan iletişim araçlarının vb. her birinin grafik sanatların biçimlenmesindeki rollerini de tanıyacaksınız.

Türk grafik sanatı tarihini tanımak için çıktığınız bu yolculuk sizi heyecanlandıracak.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Cumhuriyet öncesi grafik tasarım eserlerini inceleyerek döneme ait eserlerin çözümlemesini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Matbaanın ülkemize neden geç geldiğini araştırınız.
- Araştırma sonuçlarınızı arkadaşlarınız ve öğretmeninizle paylaşınız.

1. CUMHURİYET ÖNCESİ GRAFİK SANATI GELİŞİMİ

Damat İbrahim Paşa'nın desteği ve dönemin Şeyhülislâmı Abdullah Efendi'den alınan fetva ile müslümanların eserlerini basmaya başladıkları matbaa, 14 Aralık 1727'de İbrahim Müteferrika tarafından kurulmuştur. Yurt dışından getirilen baskı makinası ve Latin harf kalıplarıyla kurulan matbaada din dışı konuları içeren kitaplar basıldı. Çünkü dönemin hattatları Kuran'ın sadece ve mutlaka el ile yazılması gerektiğini söylediler ve bu görüşlerini kabul ettirdiler.

Resim 1.1: İbrahim Müteferrika

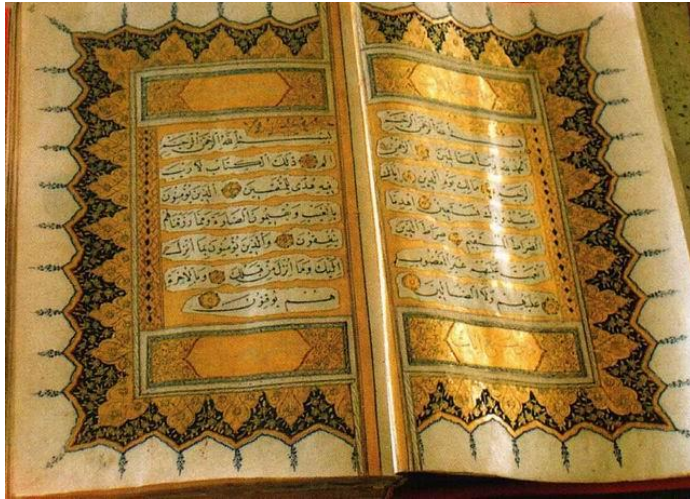
Matbaada basılan ilk kitap Kitab-ı Lügat-ı Vankulu'dur (Vankulu Sözlüğü). J. B Holderman'ın "Grammaire Turque" kitabı 1730'da Osmanlı'da Latin alfabesini kullanan ilk baskı olmuştur.

Basılan kitaplar, dinî konuların yanında müzik, okçuluk, matematik, avcılık, gök ve tıp bilimi alanlarındaki eserlerdir.

İbrahim Müteferrika'nın ölümünden sonra farklı matbaalar ve matbaacılar tarafından baskıya devam edilmiştir.

Matbaanın ülkemize geç gelmesinin nedenleri çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. İslam kültüründeki suret yasağı ile yazının güçlenerek kullanıldığı kültürümüzde hat sanatında yazı, okunması kadar resim gibi izlenmesi için de yazılmıştır. Dönemin ünlü sanatçıları olan hattatların el yazması eserleri yanında matbaa ve onun seri üretimi olan kitapların sözünü etmek dahi mümkün değildir. Hat sanatının ve sanatçılarımızın en büyük talihsizliği, el yazması eserlerin hızlı üretilmemesi, pahalı olması, bu nedenle "Art and Craft" sanat anlayışında olduğu gibi hızlı basım tekniğine karşı ayakta duramayışlarıdır. Gelişme adına yüzünü batıya dönen Osmanlı'nın teknoloji, kültürler arası iletişim ve etkileşim alanında kazanımları olduğu kadar kayıpları da olmuştur.

Kuran'ın çoğaltılmasını ele alırsak, matbaa gelmeden önce ünlü hattatlar tarafından yazılırdı. Yazıyı ustaca kullanan hat sanatçıları tarafından okunmak için yazılan Kuran karşısında kendimizi sanat eseriyle karşı karşıya buluruz. Çünkü sadece yazı değil, her sanatçının kendi ve yaşadığı dönem içerisindeki üslubu, yaptığı süslemelerle (tezhip), ciltlenmesinde kullanılan deriler ve iç kapakta kullanılan ebrular, boyalar, fırçalar, mürekkepler ile ayrı ustalıklar göstermekte idiler. Her biri ayrı bir ustalık gerektiren bu alanlarda sanatçıların birbirleriyle yarışarak en iyisini yaptıkları çalışmaların aynı kitap içerisinde kullanıldığını düşünürsek el yazması kitapların sanat eseri ifadesiyle karşılık bulması daha kolay anlaşılır.

Fotoğraf 1.1:Kuran tezhibi

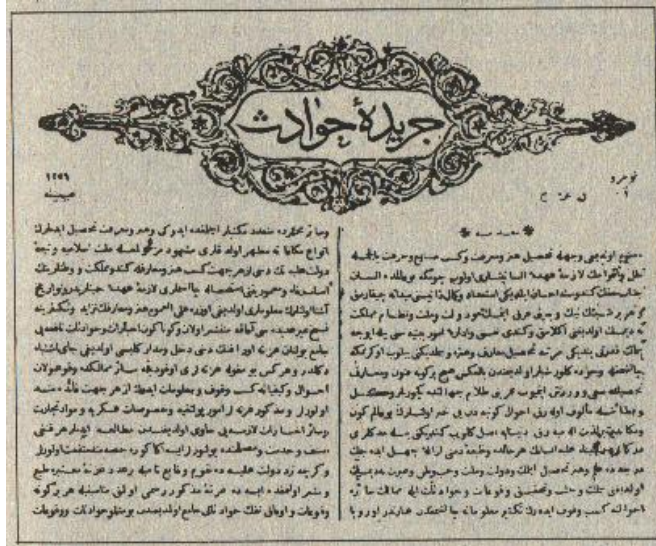

Fransız Devrimi ile etkileşim ve 1839 yılında Sultan Abdülmecit'in emriyle ilan edilen Tanzimat Fermanı ülkemiz için değişim ve batıya açılma dönemidir. Fransız kültürü ile yetişen aydınlar kendi kültürel değerlerine önem vermişlerdir. Ancak batıya olan hayranlıkları da düşüncelerini etkilemiştir. Halk kitleleri ile aydınlar arasında iletişim kurabilmenin yolu yazılarda sade bir dil kullanmaktır. Bu amaçlarına ulaşmak için, matbaayı kullanarak basılan gazeteleri, yeni açılan okullar ile ortaya çıkan ders kitaplarını, yeni yayın evlerinin açılmasını değerlendirerek ulaşılar.

Bu nedenle 1860 tarihi, ülkemizde matbaacılık alanındaki gelişmelerin en yoğun olduğu dönemdir. Tercumal-i Ahval, ilk ölüm ilanını yayınladığı ilk özel gazete Ceride-i Havadis, ilk Osmanlı Türk gazetesi Takvim-i Vekayi dönemin önemli gazeteleridir.

Fotoğraf 1.2:Tercuman-i Ahval gazetesinden

Fotoğraf 1.3: Ceride-i Havadis gazetesinden

Toplumsal değişim ve buna paralel olarak gelişen kültür hayatı, yazılı basınlar doğudan sağlanan kâğıt ihtiyacını artırmıştır. Bunun zerine, 1744 yılında Yalova’da ilk kâğıt fabrikası kurulmuştur. Ancak kağıt ucuz üretilemediğinden, ithal etmek durumunda kalınınca daha sonra farklı tarihlerde, farklı illerde açılmaya devam edecek olan ilk kağıt fabrikası kapatılmak zorunda kalmıştır.

Resim 1.5: Takvim- i Vekayi gazetesinden

Ülkemize matbaanın geç gelmesi reklamcılığın gelişimini de geciktirmiştir. Matbaanın getirilmesi, batı ile (zellikle Fransa) başlayan ve devam eden ticari ve kültürel alışveriş, basılan gazete ve dergiler farklı ürünlerin tanınmasına bunun sonucunda ortaya çıkan ürün tanıtımı -reklamcılık- grafik sanatların doğuşunu hazırlamıştır. 1920 yıllarına kadar ülke içinde ve dışında karşılaşılan siyasi ve ekonomik sıkıntılar grafik sanatların gelişimini yavaşlatmıştır.

Dönemin ilk afiş alışması Ferah tiyatrosu için yapılmıştır. Meşrutiyet döneminin yenilikçi düşünce ortamında grafik sanatların temeli atılmıştır. Gazetelerde yer alan ev, arsa satışı, ölüm ilanlarına ek olarak ilaç, ziraat makineleri ilanlarıyla reklamcılığın ilk adımları atılmaya başlamıştır. Çeşitli kaynaklar, Osmanlı dönemi grafik sanatlarının gazete ve dergi basımlarıyla sınırlı kaldığı bilgisini veriyor. Bu nedenle afiş çalışmaları ülkemizde üretilmeyen yeni tüketim malları için kullanıldığından tanıtım afişleri de yurt dışından gelmiştir. Günümüz grafik sanatlarının ilk örneklerine, Osmanlıların son dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarında rastlanmıştır. 1909 yılında ilk Türk reklam şirketi olarak ‘İlncılık Kollektif şirketi’ kurulmuştur.

UYGULAMA FAALİYETİ

Bu faaliyetin uygulamasında aşağıdaki araç-gereçleri kullanabilirsiniz.

- Bilgisayar,
- Projeksiyon,
- Kalem,
- Kağıt,

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Araç gereçleri hazırlayınız.	➤ Araç ve gereçlerinizi eksiksiz hazırlamaya özen gösteriniz.
➤ Cumhuriyet öncesi dönemi grafik tasarım çalışmalarını; ➤ Sanatçısı ➤ Kullanılan malzemeler ➤ Kullanım amacı ➤ Tasarımda kullanılan öğeler (yazı, resim) yönünden inceleyiniz.	➤ İncelenecek materyalleri internet ortamında araştırabilirsiniz. ➤ Halk kütüphanesi ve varsa üniversitelerin kütüphanelerinden faydalanabilirsiniz. ➤ Basılı materyallerden (dergi, kitap vb.) faydalanabilirsiniz.
➤ Sonuçları her örneğin altına yazınız.	➤ Düzenli olunuz.
➤ Çalışmaları dosyalayınız.	➤ Dosyalamayı düzgün ve düzenli yapınız.
➤ Sunum yapınız.	➤ Sunum için gerekli hazırlıkları önceden gözden geçirin.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyarak boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. Matbaa, 14 Aralık 1727'de ..... tarafından kurulmuştur.
2. Matbaada basılan ilk kitap ..... - ..... - ..... 'dür.
3. İlk kağıt fabrikası ..... yılında ..... 'da kurulmuştur.
4. İlk ölüm ilanı ..... - ..... 'de yayınlanmıştır.
5. 5-1909 yılında ilk Türk reklam şirketi olarak '.....
.....' kurulmuştur.
6. 6-İlk afiş çalışması ..... için hazırlanmıştır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki '**Öğrenme Faaliyeti**'ne geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Cumhuriyet sonrası grafik tasarım eserlerini inceleyerek döneme ait eserlerin çözümlemesini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Cumhuriyet sonrası grafik sanatı ile ilgili örnekleri basılı görsel kaynakları ve internet sitelerini inceleyebilirsiniz.
- Elde ettiğiniz verileri ve örnekleri sunum yaparak arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. CUMHURİYET SONRASI GRAFİK SANATI GELİŞİMİ

Meşrutiyetle birlikte özgürleşen düşünce ortamı grafik sanatlarda da kendini göstermiştir. Osmanlının ‘yüzünü batıya dönmesi’ olarak ifade edilen özellikle Fransa ile başlayan batı ile olan iletişimdir. Grafik sanatı ilk kez basın ilanlarıyla kendisini gazetelerde göstermiştir. Bir dönem bu ilanlarda, Arap ve Latin harfleriyle birlikte kullanılmıştır. Grafik tasarımı afişlerle Türkiye'ye girişi Cumhuriyetin ilk yıllarına rastlar. İhap Hulusi, Münih Fehim, Kenan Temizan, Ramiz Gökçe, Atıf Tuna dönemin ünlü sanatçılarından. Özellikle İhap Hulusi yaptığı grafik çalışmaları ile Türkiye Cumhuriyeti'nin oluşturulmak istendiği yeni yüzünü ortaya koymuştur.

Resim 2.1:Cumhuriyetin ilk yıllarına ait grafik çalışmalar

2. Meşrutiyetin ilanından beş altı yıl sonra ortaya çıkan 1.Dünya Savaşı ile başlayan ve Cumhuriyetin kurulmasına kadar geçen süre grafik sanatı alanında durgunluğa neden olmuştur.

Resim 2.5: Cumhuriyetin ilk yıllarında kullanılan alfabe kapağı ve afiş tasarımı

Türkiye Cumhuriyet'inin kurulduğu ilk yıllarında, devlet ve vatandaş el ele vererek harcamaların kısıtlandığı, yerli ürünlerin kullanılmasının teşvik edildiği, tasarruflu davranılması gerektiği yıllardır. Bu amaçların halk tarafından tanınması ve uygulanmasına ek olarak ulus bilinci kazandırmak amacıyla grafik sanatının en önemli dalı olan afişler kullanılmıştır. Bugünkü grafik sanatı tarihinin temeli bu dönemde atılmıştır.

Dünyada olduğu gibi, Cumhuriyet Türkiye'sinde de İhâp Hulusi'nin özellikle afiş ve grafik çalışmalarıyla sanat-iktidar ilişkisinin bir kez daha birbirinden ayrılmadığını görülmüştür. Geniş kitleler ile en kolay iletişimin özellikle kitle iletişim araçlarının kısıtlı ve teknolojisinin düşük olduğu dönemlerde grafik sanatının en önemli dalı olan, özellikle şehir meydanlarında sergilenen afişlerin gücü inkâr edilemez.

Resim 2.8: Emin Barın'ın tasarımı olan hat sanatı örnekleri

Latin alfabesine geçerken hızlı ve büyük bir değişimlerin yaşandığı ülkemizde, hat sanatı bir süre daha varlığını sürdürmüştür. Ünlü hat sanatçısı Emin Barın, yazı çalışmalarına özgün üslubunu katarak ölümsüz eserler üretmiştir. 1920'li yıllarda sanayi alanında uygulanan politikalar sonucunda ortaya çıkan girişimci sınıfı desteklemek ve koruma amacıyla çıkarılan kanunlar ile özel teşebbüs ve onun üreteceği ürünler çeşitlendi. Yeni ürünlerin tanıtılması, artan ürün çeşitliliği ve bu ürünlerin tanıtımlarını sağlamak Türk grafik tasarımı ve dönemin grafik sanatçıları için olumlu bir gelişme olmuştur.

Resim 2.10: Sumerbank afişi ve tasarruf konulu afiş

Dönemin grafik sanatçıları İhâp Hulusi, Kenan Temizan, Ramiz Gökçe, Münih Fehim devletçilik politikasını destekleyen çalışmalarıyla toplumu yönlendirmişlerdir.

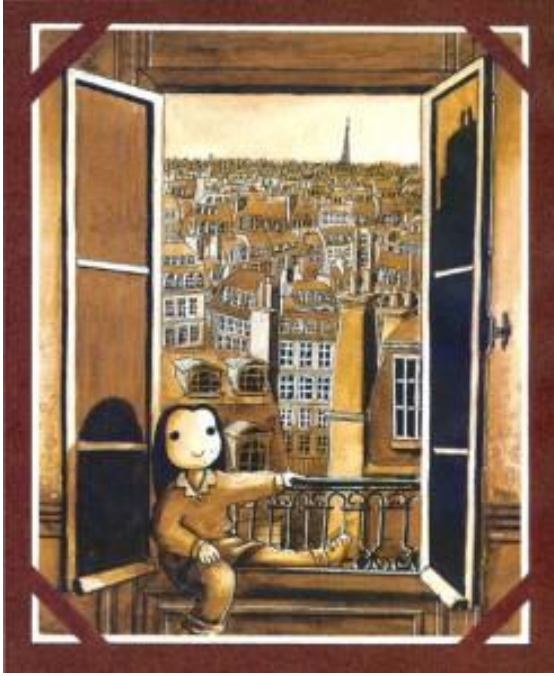
1940'lı yılların en önemli isimlerinden biri olan Eli Acıman (bugün hala en büyük reklam ajanslarından biri olan Man ajansın kurucusudur), ürün tanıtım çalışmalarıyla Türkiye'nin ilk reklamcılarındandır. Grafik tasarım, 1946 yılında çok partili döneme geçiş ile birlikte yeni kurulan partilerin ve siyasi söylemlerinin tanıtımları için afişler kullanılmıştır. Bir kez daha toplumsal yaşam ve siyasi hayat grafik tasarımın ilgi alanını belirlerken, grafik tasarım da kendisini farklı bir alanda daha ortaya koymuştur. İllüstrasyonlarla başlayan siyasi afişler tipografik ifadelerle, amblemlerin kullanılmasıyla devam etmiştir. 1950 yıllarında grafik tasarım ve illüstrasyon gelişme göstermiştir. Mesut Manioğlu, Ayhan Akalp, Namık Bayık bu gelişmenin önemli isimleridir.

Resim 2.12: Türk Hava Yolları afişi ve ürün reklamının yer aldığı gazete ilanı

Daha sonra Selçuk Demirel, Bülent Erkmen, Hakkı Mısırlıoğlu, Nazan Erkmen, Emre Becer gibi isimler illüstrasyonun gelişmesine katkıda bulunmuş isimlerdir.

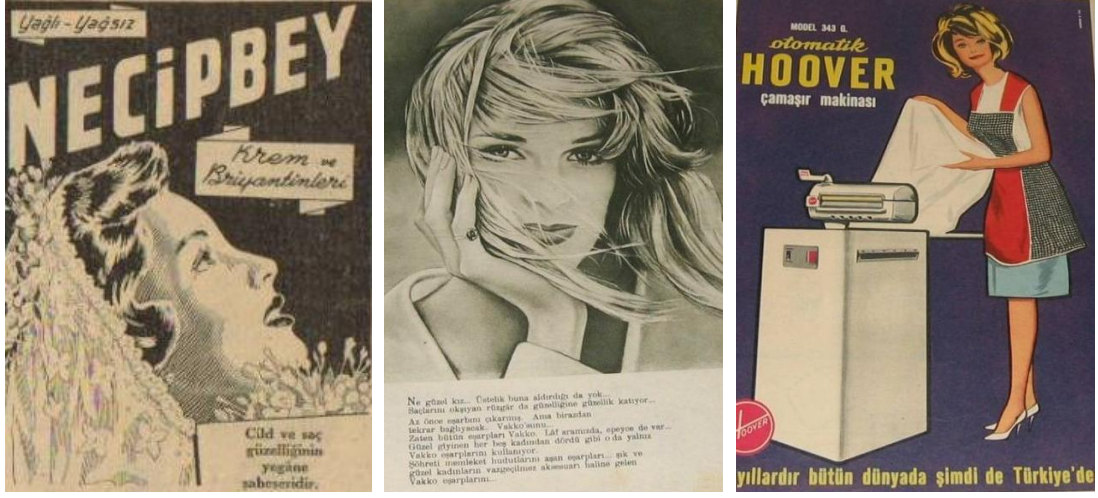

Resim 2.14:Çocuk öykü kitabı illüstrasyonu ve dergi kapağı illüstrasyonu

Resim 2.16:Gösteri duyurusu - afiş

1950 ve 1960'lı yıllarda çok partili dönemle birlikte Türkiye tekrar dışa açılmıştır. Yabancı yatırımların desteklenmesi sonucunda pazarlama olanakları artmış, gazete ve dergilerdeki reklamların sayısı artmış, gelişen ofset baskı teknikleriyle kitap basımı, afiş, gazete ve dergilerin sayıları artarken nitelikleri de değişmiştir.1950-1960 yıllarında bugünkü grafik tasarımın temellerinin atıldığı bilinir. Döneme özgü ekonomik hareketlilik, üretim ve tüketim malları reklam ve tanıtım alanlarında çeşitlilik, yeni ürünlere ve bu ürünlere yapılacak ambalaj tasarımlarıyla grafik tasarımın çalışma alanını genişletmiştir.

Resim 2.17: Ürün tanıtımı amaçlı gazete ve dergi ilanları

1 Kasım 1955'te Bakanlar Kurulu kararıyla kurulan Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu 1957 yılında eğitime başlamış, 1962 yılında Grafik Sanatlar ders olarak okutulmuştur.

1968 yılında Yurdaer Altıntaş, Mengü Ertel, Sait Maden bir araya gelerek 'Türkiye Grafik Sanatçılar Derneğini' kurmuşlardır. İki yıl sonra kapanan bu dernek, 1970'lerin sonunda 'Grafikerler Meslek Kuruluşu' adıyla tekrar açılır. 1970'li yıllarda farklı kitle iletişim araçları devreye girmiştir. Televizyon yayınlarının başlamasıyla televizyon reklamları ve buna bağlı olarak storyboard çalışmaları kullanılmaya başlamıştır.

Resim 2.19: Kitap kapakları ve tiyatro afişleri

Resim 2.22: Ürün tanıtımı, basın ilanları

Resim 2.24: Ürün tanıtımı basın ilanları

Önceleri ürünün fonksiyonlarını ortaya koymada illüstrasyonun yetersizliği kalması ve daha fazla zamana ihtiyaç duyulması nedeniyle fotoğraf kullanılmaya başlanmıştır.

1980'li yıllarda dışa açılma politikasıyla, ürün tanıtımında kullanılan görsel malzemeler rekabeti getirmiştir. Yabancı ülkelerle yapılan etkileşim rekabeti doğurmuştur. Bu rekabet fotoğrafın kullanımını artırmıştır.

Fotoğrafın icadından sonra ürünün inandırıcılığı, akılda kalıcılığı konusundaki ihtiyaca ve gerekliliğe karşın ülkemizde reklam fotoğrafının kullanımı zaman almıştır. Yaygınlaşan sanayi, artan üretim, gelişen hizmet sektörü reklamda fotoğrafı gündeme getirmiştir.

Fotoğrafın kullanımında reklam ajanslarının önemi büyüktür. Reklam fotoğrafları, yeni baskı teknikleriyle ilanlarda kullanılmıştır. Zamanla gelişen basım teknikleri reklam fotoğrafçılığının gelişerek afişlerdeki yerini almasını sağlamıştır. Reklam fotoğrafçılığının gelişmeye başlaması, afişlerde fotoğrafın ağırlık kazanmasına yol açmıştır.

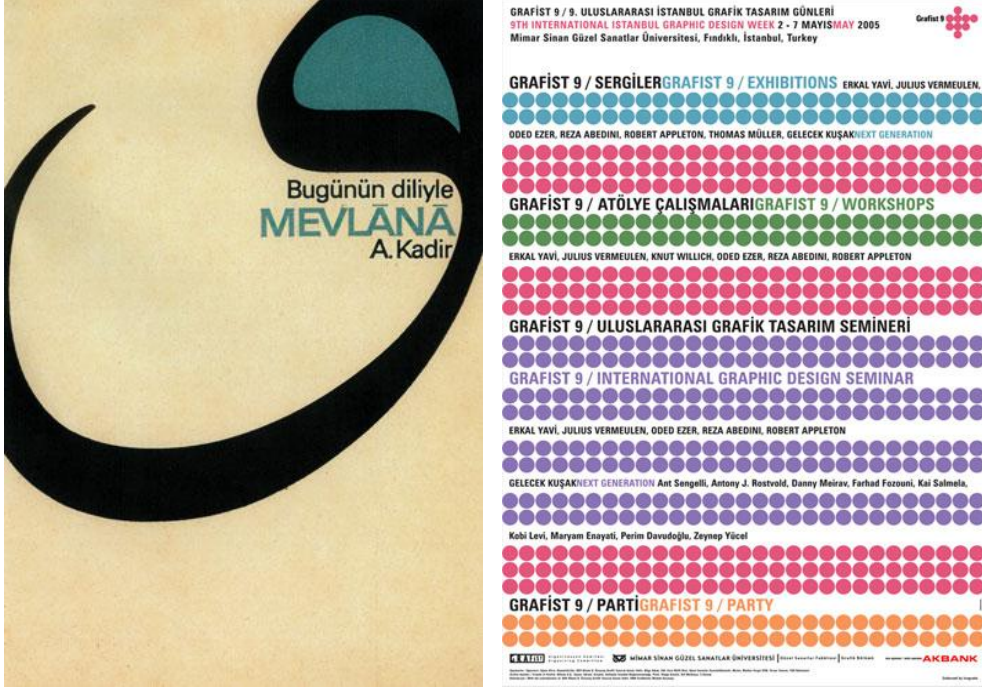
1970-1980 yıllarının teknolojik olanaklarının kullanıma girmesiyle grafik tasarım ve reklamcılık açısından dönüm noktası olmuştur. Şehirleşme hızla artarken reklam ve tanıtım konusunda yeni yollara başvuruldu. Büyük boy afişler (**billboard**-demir ve alüminyumdan imal edilen, araç ve yaya trafiğinin yoğun olduğu yollar ya da kavşaklara konumlandırılan reklam araçlarıdır.) ve reklam panoları grafik sanatlar için yeni bir ilgi alanı yaratmıştır. Ülkemizde ilk kez 1985 yılında kullanılmaya başlanmıştır.

Resim 2.26: Billboard

1970 yılı grafik tasarımında en belirleyici değişim teknoloji ve üretim ilişkilerinde yaşanmıştır. Ancak Türk grafik sanatçılarının bilgisayar ve getirdiği teknik olanakları verimli kullanmaları zaman almıştır. Metin Edremit'in tasarladığı İstanbul ambleminden sonra başka belediyeler de kendileri için amblem çalışmalarını kullanmışlardır. Dönemin grafik ürünlerinde ağırlıklı olarak el işçiliği kullanılmıştır. İllüstrasyonlar airbrush tekniği ile yapılmıştır. Kullanılan tipografik çalışmalarda ise sınırlı yazı karakteri kullanılmıştır.

1980 sonrasında dış dünyaya açılım hız kazanmış, serbest piyasa ekonomisi reklam ajanslarının önünü açmıştır. Bunun üzerine çok uluslu şirketlerle ortaklıklar yapılmıştır. Böylece farklı ülkelerin grafik sanatı etkileşimleriyle birlikte iş hacmi artmış, artan talepleri karşılamak üzere de sadece tasarım işleriyle uğraşan grafik tasarım ajansları kurulmuştur. Gelişen medya araçları ile reklam ajanslarının görevleri artmış ve reklam dışında da tasarım işlerine ihtiyaç duyulmuştur.

Resim 2.27: Kitap kapağı (Sait Maden) ve seminer duyuru afişi (Erkal Yavi)

Resim 2.29: Logo çalışması (Bülent Erkmén), tiyatro afişi (Sadık Karamustafa), kitap kapağı (Cemalettin Mutver)

1990'larda çok uluslu şirketlerin marka ve kurumlarının Türkiye'de görülmesi, grafik tasarımının önemini artırmıştır. Kurum kimliği çalışmaları Türkiye'de de yapılmaya başlanmış, sadece özel sektör değil, kamu kurum ve kuruluşları da grafik tasarımdan faydalanmıştır. Tipografi kendi başına çalışma alanı olmuştur.

Resim 2.32:Tipografik tasarım

Resim 2.33:Film afişleri

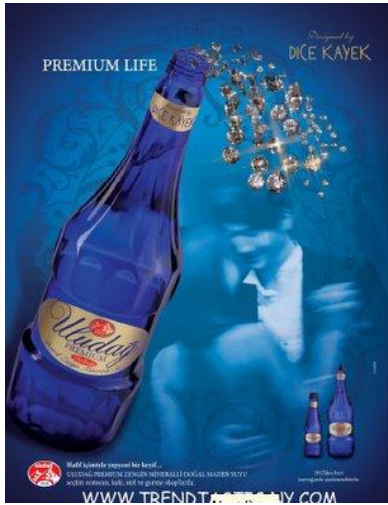
90'lı yılların en önemli isimlerinden biri, Hollywood film afişleriyle kendisini dünyaya tanıtan ünlü Türk grafik tasarımcısı Erhan Yücel'dir.

Bu dönemin sanatçılarının bilgisayarı daha yetkin kullandıkları bilinir. Grafik tasarım çalışmalarında fotoğraf kullanımı artarak farklı yazı karakterleri tercih edilmiştir. İllüstrasyonlarda bilgisayar programları kullanılmış, televizyon reklamcılığıyla birlikte storyboard çizimleri ve animasyonlar yer almıştır. Daha önce el ile çizilen animasyon ve illüstrasyonlar bilgisayar programları ile yapılmaya başlanmış, fotoğraflar üzerinde de istenilen etkileri oluşturmak için bilgisayarın teknik olanakları kullanılır olmuştur.

Resim 2.35: Bilgisayar programı ile yapılan illüstrasyon

Gelişen pazar ekonomisi ile yeni tasarım alanları ortaya çıkmıştır. Cd ambalajları, web tasarım sayfası, tişört tasarımları yapılan çalışmalara örnektir.

Resim 2.36: Şişe tasarımı ve cd ambalaj tasarımı

UYGULAMA FAALİYETİ

Bu faaliyetin uygulamasında aşağıdaki araç-gereçleri kullanabilirsiniz.

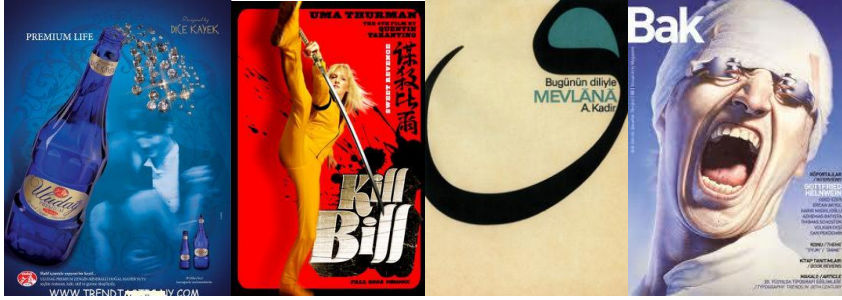
- Bilgisayar,
- Projeksiyon,
- Kalem,
- Kağıt,

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Araç gereçleri hazırlayınız.	➤ Araç ve gereçlerinizi eksiksiz hazırlamaya özen gösteriniz.
➤ Cumhuriyet sonrası dönemi grafik tasarım çalışmalarını; ➤ Sanatçısı ➤ Kullanılan malzemeler ➤ Kullanım amacı ➤ Tasarımda kullanılan öğeler (yazı, resim) yönünden inceleyiniz.	➤ İncelenecek materyalleri internet ortamında araştırabilirsiniz. ➤ Halk kütüphane ve varsa üniversitelerin kütüphanelerinden faydalanabilirsiniz. ➤ Basılı materyallerden (dergi, kitap vb.) faydalanabilirsiniz.
➤ Sonuçları her örneğin altına yazınız.	➤ Düzenli olunuz.
➤ Çalışmaları dosyalayınız.	➤ Dosyalamayı düzgün ve düzenli yapınız.
➤ Sunum yapınız.	➤ Sunum için gerekli hazırlıkları önceden gözden geçiriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyarak boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. Yukarıda bulunan görsellerin ortak yönü ..... malarıdır.
2. Billboard,ülkemizde ilk kez ..... tarihinde kullanılmıştır.
3. Hollywood film afişlerini tasarlayan ilk türk grafiker ..... 'dir.
4. İlkTürk grafikerlerinden,....., ... devletçilik politikasını destekleyen çalışmalarıyla toplumu yönlendirmişlerdir.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

5. Bir sinema afişinde hangi bilgiler bulunmak zorundadır?
A) Filmin
B) Gösterim
C) Gösterim
D) Gösterim .....

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Modül sonunda kazandığınız yeterliliği aşağıdaki uygulamayı yaparak değerlendiriniz.

Cumhuriyet sonrasına ait,afiş,kitap kapağı,illüstrasyon,gazete ve dergi ilanından oluşan farklı alanlardaki grafik tasarım örneklerini biraraya getiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri **Evet** ve **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Bilgilerinizi gözden geçirdiniz mi?		
2. Grafik tasarım örneklerini topladınız mı?		
3. Görsellerde kullanılan yazı karakterlerini incelediniz mi?		
4. Görsellerdeki elle yapılanlar ve bilgisayar programları ile yapılan illüstrasyonları karşılaştırdınız mı?		
5. Görsellerde kullanılan illüstrasyonlar ile fotoğrafın etkisini kıyasladınız mı?		
6. Görsellerde kullanılan resim-yazı uyumunu incelediniz mi?		
7. Görseller ile kullanılan yazının konu ile uyumunu incelediniz mi?		
8. Grafik tasarım örneklerindeki yazı ve görsele ayrılan oranları incelediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	İbrahim Müteferrika
2	Kitab-ı Lügat-ı Vankulu
3	1744, Yalova
4	Ceride-i Havadis
5	İlâncılık Kollektif Şirketi
6	Ferah Tiyatrosu

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Ürün Tanıtır
2	Film Adı, Tarihi, Yeri, Saati
3	1985
4	Emrah Yücel
5	İhap Hulusi, Kenan Temizan, Ramiz Gökçe, Münih Fehim

KAYNAKÇA

- ÖZKAN K. Mustafa, **Türkiyede Siyasal Reklam Ve Siyasi Afişler**, T.C.Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü, Lisans Tezi,Isparta.
- AKDENİZLİ Fuat, **1960 Sonrası Türk Grafik Tasarımında Ulusal Üslup Sorunsalı**, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Grafik Anasanat Dalı Sanatta Yeterlilik Tezi, İzmir, 2008.
- ALTIOK Feray,**Fotoğraf Sanatının Grafik Sanatındaki Üretime Etkisi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Grafik Bölümü, Lisans Tezi, Isparta , 2001.
- GÜRSÖZLÜ Suat,**Reklam Sektöründe İllüstrasyon ve Fotoğraf Kullanımının Tasarım Çözümlerinde Gerekliliği ve Nedenleri**,Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Grafik Ana Sanat Dalı,Yüksek Lisans Tezi, İstanbul , 2006.
- DURMAZ ÖMER, **İstanbul'un 100 Grafik Tasarımcısı ve İllüstaratörü** , Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul, 2011.